

INTRODUCCIÓ

Ara, des d'un present complicat i difícil, quan l'esdevenir no es deixa veure amb tota la claredat necessària, trec de forma força anàrquica, a la meua manera, la història que m'ha tocat viure.

S'arremolina el temps, un temps teixit dia a dia, els rostres, els gestos i les incertes esperances d'una interminable opressió, calada als ossos. Espanya és un lloc isolat, tancat al món, on mor la llibertat i prolifera el rebuig al somriure i l'expressió de les nostres tradicions més cares... Els colors de les coses són grisos, color de cendra, millor dit no tenen colors. Els tons són apagats. No hi ha amplitud, el cercle és cenyit i de tan estret com és, s'acumula el rebuig al sistema i a les institucions usurpadores que han fet miques Catalunya.

L'ocre de la terra traspua un ferment envermellit que circula per dins mentre el silenci contingut pugna per sobreviure i sortir de l'agonia.

Tot aquest temps, aquest temps que ens ha gravat l'ànima, l'he retrobat a la memòria viva.

Abans de la democràcia, la societat no estava formada per persones, bé, no t'ho deixaven ser. Tot havia de seguir un corrent pal·liat que amagava i frenava la pròpia individualitat obligant a l'automatisme. La mentida cobria l'autenticitat de les coses, i sota la blava aparença d'unes afirmacions il·luminades, es malmetien tots els anhels d'una joventut a qui havien confiscat els ideals.

He volgut clavar una actitud de protesta contra la repressió del terror ocult, rera la màscara d'un temps monopolític, que privà l'home de ser.

Ara la vida té una aparença fàcil, pertot es respira una llibertat sobreeixida que se'ns està escapant, ja que sota aquesta aparença hi ha un risc que va augmentant. La distensió provocada per la lenta extinció del règim

dictatorial ha donat com a resultat la llavor de les noves generacions. Avui dia costa d'aprofundir o millor dit ja no s'aprofundeix. La nostra és una societat de consum i tot gira cap un estat passiu, cap un estat de somnolència anímica. Degut a la intensa pressió suportada durant quaranta anys, la democràcia, mal assimilada, esclavitzava la pròpia llibertat i encamina a l'anul·lació del ser. Algú féu la predicció que arribaria un temps que serien les màquines qui dominarien l'home. El temps ja ha arribat; és el d'ara. La profecia s'ha complert. Ja no cal accionar el pensament perquè seria de beneïts trencar-se el cap, quan les necessitats materials, que són les que compten, poden ser satisfetes virtualment ja que gairebé tot es regeix per la freda i immutable regulació dels robots.

¿Però, i l'home, què passarà amb l'home? ¿Haurà perdut per sempre aquella facultat que el feia el ser més perfecte de l'univers?. ¿Haurà malvenut, a canvi d'una vida amorfa i àtona, l'esperit?.

No vull desviar-me per camins hipotèticament abstractes sinó retornar al perquè he desclòs una part d'història de la pàtria i d'història de l'ànima: tot va lligat al nucli que fa possible la terra viva, alliberada de tot allò que codifica la ciència física.

En oposició a la rígidesa de dates i dades estadístiques on solament s'hi endevina un esquelet petrificat, i abans que tot acabi en una línia absolutament llisa, sense moviments ni oscil·lacions, sense sentiments ni esperances, deixo anar el contingut amb què he resistit tots els embats d'un molt estrany silenci.

L'autora

A VALÈNCIA

El dia 20 de gener de 1938, en caravana de tres camions katusques tot el personal de la caserna general que no havia marxat a les operacions de Terol, ens traslladarem amb el material de les oficines, des d'Alcanyís al lloc de comandament a Corbalan, per a reunir-nos a descansar a Cuenca, fent parada a València on deixarem una representació del G.G. del XXII Cos d'Exèrcit.

Sortirem a les deu del matí d'Alcanyís amb una temperatura de catorze graus sota zero. Hi havia hagut unes impressionants nevades. Anàvem ben equipats i per això suportàvem bé la rigorositat de l'hivern.

A mitja tarda arribarem a València, concretament al convent de franciscans del nº 1 del carrer de Sant Llorenç, enfront del palau de Benicarló -última seu del Ministeri de la Guerra de l'últim Govern de la República.

Passarem la nit a les mateixes dependències del pis principal del convent, un edifici de construcció moderna. L'endemà marxarem a Conca tota la caravana, a excepció del reduït personal que es quedà en representació per la part jurídica del tribunal del Cos d'Exèrcit. Vaig tenir la sort que em toqués quedar-me a València en qualitat d'escrivent del Comandant representant del Cos d'Exèrcit, juntament amb l'Alfons Barceló, també de Reus, que fou ordenança i altres companys destinats al Tribunal. Tots aqueixos serveis quedaren repartits per la planta principal del convent. A l'haver-nos de quedar ja fixos ens haguérem d'anar a documentar com a residents del XXII Cos d'Exèrcit a la caserna del Pont d'Aragó. Seguirem el camí de l'alameda amb la mateixa vestimenta que portàvem a Alcanyís. A mesura que anàvem caminant ens trèiem roba, suats de la calor que feia. La temperatura a València era de vint graus damunt zero. Ja a la Caserna del Pont d'Aragó i, mentre estàvem esperant les credencials que

ens preparàvem per a la nova residència, sentírem els espetecs dels canons antiaeris i eixírem a un pati que separava els menjadors de les oficines on ens tramitaven la documentació. Al mig del pati hi havia un grup de soldats contemplant la trajectòria dins l'aire dels fumerols que feien les explosions dels obusos. La meva experiència d'un any i mig al camp d'aviació de Reus em va indicar que portaven una direcció molt recta a la nostra posició, pel que, sense dubtar un instant, vaig recomanar al grup de soldats que es retiroessin d'allí al mig i que s'anessin a refugiar en un lloc més segur. Tots seguiren el meu consell menys tres que em respongueren que ells no havien anat mai a cap refugi i si no era la seva hora no els havia de passar res. Jo vaig tornar a insistir que no fessin el valent però no em volgueren escoltar. La resta de persones ens refugiàrem a les oficines perquè el refugi era bastant allunyat. Hi havia l'esperança que no s'arribaria a bombardejar mai tan amunt de la ciutat. Sempre s'havien quedat pel Grau i el Port. Desgraciadament aquell matí les bombes foren dirigides precisament a aquelles casernes i a la fàbrica de gas que estava a la vora. La primera va caure al bell mig del pati d'on jo havia marxat pocs minuts abans. Agafà de ple els tres soldats que quedaren desfets. Tots tres eren valencians. Jo en sentir el xiulet de les bombes vaig ajupir-me al costat de l'escriptori i, al moment d'explotar es rebentaren els muntants de les finestres que donaven al pati i les rajoles del paviment es desprengueren a causa de l'intens tremolor. Vaig quedar completament ple de pols. La bomba, per molt pocs metres, no va tocar l'objectiu que perseguia: una concentració de personal de més de mil homes.

Al sortir al carrer, davant la porta principal de la caserna, hi havia una parada bastant gran on venia taronges una dona amb la seva filla. Una de les bombes caigué damunt la parada i l'explosió s'emportà la dona destrossada. Vaig veure-li el cap separat del cos a uns vint metres. A la vora del Túria la filla, plorant, buscava la "mareta" entre les taronges escampades per terra que allí havien fet cap.

La Creu Roja i els Bombers netejaren les taques de sang. Nosaltres, a ran d'aquell fet, decidírem no tornar mai més a la caserna, malgrat ésser el lloc on havíem de menjar cada dia. Optàrem per buscar-nos unes dispeses i arreglar-nos nosaltres mateixos.